

Deres ref:
25/2620

Dato:
3.11.2025

Høring – Utnævnelse av opplysninger mellom helsetjenesten og politiet og PST om personer med psykiske lidelser og antatt voldsrisiko

Norsk Presseforbund (NP), Norsk Journalistlag (NJ), Norsk Redaktørforening (NR) og Mediebedriftenes Landsforening (MBL) viser til høringsforslag om endringer i psykisk helsevernloven m.m. om utveksling av opplysninger mellom helsetjenesten og politiet og PST om personer med psykiske lidelser og antatt voldsrisiko.

Forslaget berører enkelte sider ved mediernes kontrollfunksjon. Vi ønsker derfor å gi en merknad på en avgrenset del av forslaget: Formelle krav rundt pålegg om utlevering og terskelen for å pålegge taushetsplikt om utleveringen, dvs. kapitlene 7 og 8 i høringsnotatet.

Kort oppsummert mener vi:

- **PSTs pålegg om utlevering av helseopplysninger bør underlegges uavhengig forhåndskontroll av domstolene.**
- **Det må lovfestes vilkår for når PST kan pålegge helsepersonell taushetsplikt etter politiloven § 17 m. Terskelen må være høy.**

1. Kontrollmekanismer – utkastets 17 m

Etter forslaget skal PST få myndighet til å beslutte pålegg om utlevering av opplysninger uten at beslutningen skal underlegges domstolskontroll (alternativ 1 i § 17 m). Det legges opp til at PST selv vurderer behovet for innhenting av opplysninger.

Vi mener PSTs pålegg om utlevering av helseopplysninger bør underlegges uavhengig forhåndskontroll av domstolene.

Selv om tiltaket kan anses som mindre inngripende enn skjulte tvangsmidler, er opplysningene som kan innhentes av særlig sensitiv art, se høringsnotatet kap. 7.3.7. Som departementet skriver i høringsnotatet vil den enkelte ikke gjøres kjent med utleveringen dersom det pålegges taushetsplikt om utleveringen, jf. høringsnotatet punkt 7.3.10. Tiltaket har dermed visse likhetstrekk med utleveringspålegg, der beslutning må treffes av retten, jf. straffeprosessloven § 210.

Vi vil understreke at inngrepet er særlig inngripende ettersom heller ikke stedfortredere eller evt. advokat vil underrettes om inngrepet dersom det nedlegges taushetsplikt.

Som EOS-utvalget skriver i sin høringsuttalelse, så baserer EOS utvalgets kontrollhandlinger seg på «stikkprøver og risikovurderinger og blir derfor aldri fullstendige. Domstolenes forhåndskontroll sikrer derimot en fullstendig prøving av lovens vilkår i den enkelte sak som EOS-utvalgets etterfølgende kontroll ikke kan erstatte.»

Vi mener derfor forslaget ikke kan vedtas uten ytterligere rettssikkerhetsmekanismer. På dette grunnlaget mener vi forslaget bør underlegges domstolskontroll.

2. Forslag om taushetsplikt for opplysninger i journalen – utkast til endring i pasient- og brukerrettighetsloven § 5-1 og politiloven § 17 m, fjerde/ femte ledd.

Om journalføring av opplysningene:

Vi støtter grunnleggende synspunkt om at det er behov for dokumentasjon (notoritet) om PSTs pålegg og hvilke opplysninger som er utlevert, og at kontakten derfor må journalføres i helsetjenestens systemer på linje med andre pålegg, slik departementet fastslår i punkt 8.2.2. Utgangspunktet er da at pasienten har rett til innsyn i sin egen postjournal.

For å unngå at pasienter, der det er lagt ned taushetsplikt etter politiloven, likevel blir kjent med at PST har vært i kontakt med helsepersonell gjennom innsyn i journalen, foreslår departementet å endre pasient- og brukerrettighetsloven § 5-1 annet ledd og tredje ledd slik at innsynsretten ikke gjelder der PST har pålagt taushetsplikt. Dermed kan PST innhente private opplysninger uten at noen – verken personen opplysningene gjelder, eller en representant eller advokat for denne personen - vil få vite at opplysningene er innhentet.

Departementet foreslår her et vesentlig inngrep i pasienters grunnleggende rett til innsyn i egen pasientjournal. En konsekvens blir også at denne delen av PSTs virksomhet ikke kan bli gjenstand for uavhengig kontroll selv om kilden skulle ønske det. Vi anser derfor dette som et betydelig inngrep i retten til innsyn som også påvirker medienes kontrollmulighet.

Vi vil også bemerke at forslaget innebærer en endring i journalen, der det fjernes opplysninger om vedkommende uten at personen får vite om det og uten at det da kan opplyses om hjemmel for at opplysningene er fjernet. Dette bryter med et grunnleggende forvaltningsrettslig prinsipp om at den som får avslag på innsyn, skal få oppgitt lovhjemmel for opplysninger som er fjernet.

Når PST kan nedlegge taushetsplikt:

Forslaget om at PST kan pålegge taushetsplikt (utkastets § 17 m, siste ledd), inneholder ingen krav til *når* PST skal kunne pålegge taushetsplikt: «Politiets sikkerhetstjeneste kan pålegge helsepersonell taushetsplikt om kjennelser og pålegg etter første ledd, oppslag i pasientjournalen som følge av pålegget, at opplysninger er utlevert og hvilke opplysninger som er utlevert»

I høringsnotatet punkt 7. 3.10 presiseres det at det ikke skal være noen «automatikk i at taushetsplikt pålegges, idet vil være opp til PST i det enkelte tilfelle å vurdere om det er nødvendig å gi slikt pålegg. Sentralt i vurderingen vil være antatt risiko som følge av at personen blir kjent med kontakten mellom PST og helsepersonell.»

Dette står i kontrast til andre regler for pålegg om taushetsplikt knyttet til straffeprosessuelle tvangsmidler som departementet viser til i høringsnotatet. I straffeprosessloven §§ 208 a og 210

kreves det for eksempel at underretning vil være til "vesentlig skade" eller at hensynet til etterforskning gjør det "strengt nødvendig".

For å sikre en konkret vurdering av om det er nødvendig å frata en person rett til å vite at PST har fått utlevert private opplysninger om seg selv, mener vi derfor **det må lovfestes vilkår for når PST kan pålegge helsepersonell taushetsplikt etter politiloven § 17 m.** Kravene må gjenspeile den høye terskelen det må være for å gripe inn i en så grunnleggende rettigheter som rett til innsyn i egen journal. Etter vårt syn bør taushetsplikten begrenses til de tilfellene der hemmelighold er strengt nødvendig for å hindre at formålet med PSTs forebyggende arbeid forspilles.

Vennlig hilsen

Norsk Presseforbund
Kristine Foss
jurist

Norsk Journalistlag
Ina Lindahl Nyrud
advokat

Norsk Redaktørforening
Arne Jensen
seniorrådgiver

Mediebedriftenes Landsforening
Randi S. Øgrey
administrerende direktør